

Motion till riksdagen 2005/06:Ju481

av **Torsten Lindström (kd)**

Rättssamhället i Västmanlands län

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utarbeta en strategi för rättssäkerheten i Västmanlands län.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att redovisa de åtgärder som vidtagits för att stärka rättssamhället i Västmanlands län.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av fler poliser i Västmanlands län.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om betydelsen av öppna polisstationer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om polismyndigheter med statliga ungdomshem inom sina bevakningsområden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om häktet i Västerås.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att inrätta en tullstation i Västerås.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en strategi för att motverka ökad kriminalitet i Mälardalen till följd av nedläggningen av tullen i Västerås.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en strategi för att främja tillväxten i Mälardalen efter nedläggningen av tullen i Västerås.²

¹Yrkande 7 hänvisat till SkU.

²Yrkande 9 hänvisat till NU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

En fundamental rättighet för alla medborgare är att få känna sig trygga i samhället. För detta krävs ett flertal insatser. Givetvis är den mest effektiva åtgärden att låta en god värdegrund genomsyra samhället och främst familjerna med ansvar för barnens uppväxt så att det blir naturligt att respektera andra människors värde. I ett samhälle byggt på goda värderingar krävs färre polisiära insatser och andra åtgärder av rättssamhället.

Men samhället är inte tryggt i dag. Därför behövs ett flertal insatser, bl.a. fler poliser. Det är inte acceptabelt att människor ska tvingas vänta på polishjälp i akutsituationer. Kristdemokraterna har under många år valt att i sina budgetalternativ avsätta särskilda resurser för att utbilda fler poliser, samt bygga ut polisutbildningen. De gångna årens förda politik har i stället urholkat polisväsendets resurser. Antalet poliser i Västmanlands län i dag är lika högt som under den borgliga regeringen för tio år sedan. Det har tagit Socialdemokraterna elva år att komma ifatt den borgerliga regeringen. Det var på tiden. Men vi kristdemokrater är inte nöjda med det. Vi har under många år i våra budgetförslag avsatt mer resurser för att utbilda och anställa poliser. Senast föreslog vi 78 nya polistjänster i Västmanland de kommande fyra åren.

En lokal polisorganisation med kunskap och kompetens om närområdet men med stöd från centrala myndigheter är en grund för ett tryggt och gott rättssamhälle. I stället har polisverksamheten i allt högre grad centraliserats. När polisledningen flyttar längre bort går kunskaperna om lokala förhållanden förlorade. Därtill undermineras det viktiga preventiva arbete som behövs från polisens sida för att långsiktigt bidra till ett tryggt samhälle. Det förebyggande arbetet har i dag tyvärr blivit en lyxvara som allt färre polismyndigheter anser sig ha råd med vilket på längre sikt är direkt kontraproduktivt ur såväl ett mänskligt som ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det kan också leda till det interna klimatet försämras vilket i sin tur bidrar till att stöta bort personalen.

Västmanlands län har under senare år utsatts för en rad nedskärningar som påverkat rättstryggheten. Förvisso är polismyndighetens ekonomi i balans men detta beror delvis på att antalet vakanser bland tjänsterna håller utgifterna nere. Emellertid riskerar myndighetens ekonomi att försämras, vilket myndigheten försöker möta med minskade kostnader på andra områden, t.ex. för bilar. Det skulle dock vara mycket olyckligt och också illavarslande för det direkta polisarbetet om de civilanställda skulle bli färre.

Dessa spelar på flera sätt en viktig roll i polisarbetet. Generellt sett är också polisens ekonomi i riket dålig. Fler poliser behöver vidare rekryteras dels på grund av pensionsavgångar och sjukskrivningar, dels med anledning av svårigheter att besätta befintliga tjänster. Länet har inte tillräckligt med poliser i framför allt ordningspolisen.

En viktig service till medborgarna är hanteringen av pass. I dag är det relativt lätt på många polisstationer att ansöka om och hämta sitt pass. I takt med den ökande oron i världen ändras emellertid hanteringen av pass. Framöver kommer därför antalet pasställen med de speciella fotoautomater som införs att bli färre. Respektive polismyndighet arbetar nu för att med bibehållen

Fel! Okänt namn på

servicegrad förverkliga detta. Men på grund av de bristande resurser som regeringens politik lett till kommer de nya rutinerna att på många håll leda till en försämrad service för medborgarna.

För Västmanlands läns del har de nya riktlinjerna vid implementeringen lett till att två passexpeditioner lagts ner. Det bekymmersamma med detta är att det leder till färre arbetsuppgifter för de civilanställda på polisstationerna och kan på sikt äventyra öppethållandet. Det är på många sätt angeläget att slå vakt om polisstationernas öppethållande. Det bör riksdagen ge regeringen till känna.

Vidare har länet en särskild situation då ett statligt ungdomshem för sluten ungdomsvård finns i länet. Från hemmet har ett antal rymningar skett. Det kostar polisen resurser när de tvingas jaga rätt på bovar de redan fångat förut. Det ansvariga statsrådet har i ett frågesvar till riksdagen den 30 augusti 2005 inte velat vidta särskilda åtgärder för att stärka säkerheten på ungdomshem. Riksdagen bör därför uttala att polismyndigheter som har ungdomshem inom sina bevakningsområden bör ha särskilda möjligheter att arbeta med dessa.

Länets residensstad Västerås är i dag centrum för rättsväsendet i regionen med åklagarmyndighet, tingsrätt, frivård, polismyndighet och häkte. Häktet i Västerås är dock hårt belastat. För att klara behovet av häktesplatser används fyllericeller i Västerås, Sala, Fagersta och Köping. Medelbeläggningen på svenska häkten har ökat kraftigt eftersom fler häktas. Häkten har stängts eller inte haft tillräckligt med platser. Trängseln leder till en pressad och stressad situation för både personal och interner. När besluten om nya fängelseplatser förhalats av regeringen växer trycket på häktena. De allt längre väntetiderna för anstaltsplacering har kritiserats av JO som i snitt tar emot två anmälningar om dagen om missförhållanden på anstalterna. Nyligen fick Sverige skarp kritik av Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter för förhållandena på svenska häkten.

Det har inom Kriminalvårdsstyrelsen tidigare föreslagits att häktet i Västerås ska läggas ned. I stället ska häktesverksamheten överföras till Hällbyanstalten i Eskilstuna kommun. Förslaget är olyckligt för rättsväsendet i Mälardalen. Det medför en rad negativa konsekvenser och hotar rättssäkerheten. Att poliser ska agera taxichaufförer och lägga arbetstid på resor kommer inte att leda till att fler brott blir lösta. Betydande arbetstid för poliser, åklagare och advokater kommer att läggas på transporter fram och tillbaka mellan Västerås och Hällby. Det är inte rätt sätt att använda tjänstetid och riskerar att leda till längre utredningstider. De längre restiderna för utredarna försvårar kontakterna mellan polisen och den misstänkte. Det blir också svårare för åklagare och advokater att smidigt finnas på plats. Förslaget är knappast heller effektivt vare sig samhällsekonomiskt eller miljömässigt med tanke på de ökade res- och transportkostnaderna. Tidigare nedläggningar av häkten i landet har visat sig leda till ökade kostnader för samhället.

Förslaget att häktet, det enda i Västmanlands län, skulle flyttas till annat län verkar tack och lov efter många påtryckningar ha fallit. Nu byggs ett fängelse i Sala. Det är bra. Tyvärr har tanken på att minska och i förlängningen slopa häktesplatser i Västerås åter väckts. Skulle häktet flyttas betyder det att arbetstid för poliser, åklagare och advokater kommer att läggas på trans-

Fel! Okänt namn på

porter. Längre utredningstider urholkar rättssäkerheten. Förslaget är knappast heller effektivt vare sig samhällsekonomiskt eller miljömässigt. Häktet i Västerås bör vara kvar i oförändrat, helst utbyggt skick. Det utrymme som frigörs på fängelset i Sala kan användas till ytterligare slutna platser för att avlasta andra anstalter.

I ett frågesvar till riksdagen den 15 augusti 2005 angående nedläggningsplanerna för häktet i Västerås anförde justitieministern:

”Beslut som fattas om kriminalvårdens lokalisering påverkar i hög grad övriga myndigheter i rättskedjan och det ställer självklart höga krav på samarbete. Av kriminalvårdens instruktion framgår därför att häktesorganisationen skall vara utformad så att den främjar ett effektivt samarbete med övriga myndigheter inom rättsväsendet.”

Det är tydligt att en nedläggning av häktet i Västerås därmed strider helt och hållet mot den intention som regeringen utger sig för att ha. Ett fungerande rättssamhälle kräver att häktet i Västerås blir kvar och byggs ut. Det bör riksdagen ge regeringen till känna.

Till följd av regeringens agerande har Tullverket haft ekonomiska problem och stått inför stora nedskärningar. Under det gångna året har ett avsevärt antal tullstationer lagts ned i Sverige. Också i detta avseende är Västerås en av de orter som drabbats.

Vid tullen i Västerås bedrevs främst två typer av verksamhet, dels gränskontroll, dels verksamhet riktad mot företag. I Västerås och dess närhet finns två av Sveriges största insjöhamnar, Västerås och Köping, som båda har mycket omfattande trafik på en rad olika länder, bl.a. i Baltikum. I Västerås finns därtill en internationell flygplats med flera dagliga turer till två icke-Schengenländer samt tidvis även trafik på andra länder utanför Schengenområdet. Det är därför viktigt att det finns en väl fungerande gränskontroll. Trots de stora behoven tvingas personalen inom gränsskyddet i Västerås i dag att främst bevaka andra platser. I stället reser tullpersonal från Arlanda flygplats till Västerås flygplats för att upprätthålla gränskontrollen. Det gör att gränsskyddet i hamnarna och på flygplatsen redan är starkt eftersatt. Att ta bort tullen i Västerås stred därtill mot en av intentionerna med besparingarna som anges vara att tullen vill satsa på brottsbekämpning. Även annan brottslighet som t.ex. stöld kan följa i smugglingens spår.

Vid tullen i Västerås fanns även ett omfattande arbete riktat till företag dels inom tullklarering, dels inom tullrevision. Tullens verksamhet har under senare år blivit alltmer av en servicemyndighet, som inriktar sig på att se till att företagen följer gällande bestämmelser till gagn för både samhället och företagen. Det handlar om att sköta tulluppgifterna riktade mot en mängd importörer, exportörer, speditörer, transportörer, innehavare av tullager, fartygsmäklare, skeppshandlare och privatpersoner i Västmanlands län och norra Södermanland. Det bör betonas att verksamheten är en nettoinkomst för statskassan eftersom en väl fungerande tullverksamhet genererar stora intäkter i bl.a. moms och andra skatter. Det är alltså kontraproduktivt att lägga ned en fungerande tullverksamhet. Företagen har också stor nytta av att det finns tullpersonal i området som kan fungera som rådgivare och stöd till företag som behöver hjälp. Det sparar tid och pengar för företagen och i förlängning-

Fel! Okänt namn på

en också samhället. Tullens kunder tvingas nu sköta sina tullärenden elektroniskt eller via tullexpeditioner på annan ort, företrädesvis Stockholm. Det leder till att längre framförhållning kommer att krävas av företagen, vilket försvårar en snabb handel. Sveriges främsta tillväxtmotor, Mälardalen, drabbas alltså av en obegriplig politik som leder till sämre företagsklimat. Framför allt drabbas små och medelstora företag som kan tvingas att flytta närmare andra tullkontor eller att investera i dyra elektroniska lösningar som de kanske varken har råd med eller kompetens att sköta.

Det var alltså inte försvarbart för staten att lägga ned tullverksamheten i Västerås. Den 30 april 2004 halades ändå flaggorna vid tullen i Västerås. Det innebar att både den gränsbevakningsgrupp och den företagservice som haft sitt säte i Västerås lades ned. Personalen omplacerades eller sades upp. Konsekvensen är att det blivit avsevärt mycket lättare att smuggla in knark och andra varor till länet.

Nu när nedläggningen av tullen i Västerås är ett faktum är det angeläget att rättssamhället i övrigt, polis, åklagare, med flera, skärper sitt arbete mot införsel av droger och annat oönskat till Sverige. I fråge- och interpellationssvar till riksdagen har dock de ansvariga statsråden inte förmått visa vilken strategi regeringen har för att möta och motverka befarad ökad införsel av droger, annan kriminalitet och sämre tillväxtklimat. Det är därför angeläget att tullstationen i Västerås åter öppnas. Vidare bör regeringen redovisa vilken strategi som finns för att motverka droger och annan brottslighet samt främja tillväxt i Mälardalen i den situation som uppstått till följd av den, förhoppningsvis temporära, nedläggningen av tullverksamheten i Västerås.

Som synes är det tydligt att rättssamhället i Västmanlands län successivt urholkas. För att motverka de negativa effekterna bör regeringen få riksdagens uppdrag att utarbeta en särskild strategi för rättssäkerheten i Mälardalen i allmänhet och Västmanlands län i synnerhet. Strategin bör föranleda konkreta åtgärder som vidtas varefter dessa liksom konsekvenserna av dem redovisas för riksdagen.

Stockholm den 29 september 2005

Torsten Lindström (kd)